

O ORGANIZIRANOSTI NEMŠKE CIVILNE ZAŠČITE

Bojan Ušeničnik*

UDK 355.58 (430)

V ZR Nemčiji ima civilna zaščita v okviru civilne obrambe zelo pomembno varnostnopolitično funkcijo. Vojaška in civilna obramba pa sta, vsaj deklarativno, po vsem enakovredna stebra celotne obrambe.

Civilna zaščita (Zivilschutz) je po zakonu namenjena predvsem zaščiti prebivalcev, njihovih domov in delovnih mest kot tudi vitalnih civilnih poslovnih objektov, ustanov in naprav ter kulturnih dobrin pred posledicami vojaških spopadov, s tem da skuša tudi preprečiti, ublažiti in odstraniti posledice takih spopadov. V zadnjem času pa se civilna zaščita v ZR Nemčiji ne glede na njen prvotni namen in njeno zakonsko ureditev vse bolj ukvarja tudi s problematiko zaščite pred naravnimi katastrofami in drugimi velikimi nesrečami.

Glavne naloge nemške civilne zaščite so torej: samozaščita, opozarjanje na nevarnosti, graditev zaklonišč, evakuacija in oskrba prebivalcev, zdravstvena oskrba ter zaščita kulturnih dobrin.

Samozaščita je najmnogičnejša oblika zaščite in reševanja, katere nosilci so vsi prebivalci. Za samozaščito pripravljajo tako posamezniki kot podjetja, zavodi in druge organizacije. Pri tem se opirajo na zvezno združenje na samozaščito, katerega naloga je usposabljanje za samozaščito, pomoč pri pripravi obrambnih načrtov ter obveščanje javnosti o nevarnostih.

Delovanje službe za opozarjanje temelji predvsem na uporabi tehničnih sistemov za zvočno alarmiranje. Ta služba je v fazi reorganizacije, predvsem modernizacije. Razmišljajo, da bi zmanjšali pomen ali celo opustili nekatere dosedanje oblike zvočnega alarmiranja, namesto tega pa vpeljali nov sistem opozarjanja prek radia, televizije in javnega telefonskega omrežja. Pri tem izhajajo iz izkušenj cestno-informativne službe, ki uporablja sistem radijskih podatkov (RDS) oz. sistem vključevanja radijskih aparatov z moduli.

Zaklanjanju dajejo tudi v ZR Nemčiji velik pomen. Strokovnjaki za zaščito ocenjujejo, da je zaklanjanje v zakloniščih poleg samozaščite prebivalstva in opozarjanja na nevarnosti eden izmed najpomembnejših ukrepov civilne zaščite. Zaklonišča so po njihovem neobhodno potrebna, saj bistveno povečujejo možnosti preživetja prebivalstva. Mnenja so, da tega ukrepa ni možno zamenjati z nobenim drugim zaščitnim ukrepom. Zaklonišča so projektirana in grajena tako, da zagotavljajo zaščito pred požarom, ruševinami, bojnimi strupi in pred radioaktivnim sevanjem. V preteklosti je država izdatno finančno podpirala izgradnjo zaklonišč, v zadnjem času pa zagotavlja denar le za graditev javnih zaklonišč. Sedanje zakloniščne

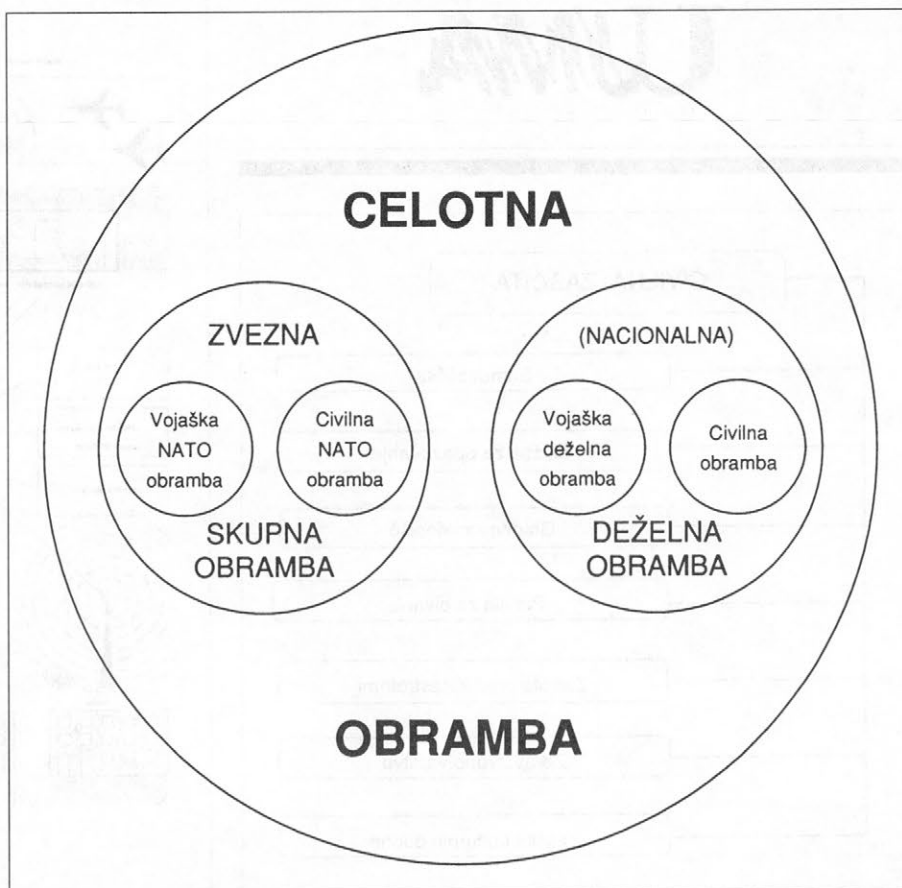
zmogljivosti zadoščajo za zaščito približno 5 % prebivalcev ZR Nemčije.

Priprave za izvajanje javnega zdravstvenega varstva v vojni in ob velikih nesrečah obsegajo predvsem izgradnjo bolnišnic za nujne primere, oblikovanje zaloga zdravil in sanitetnega materiala, izobraževanje zdravstvenih delavcev ter zagotavljanje virov zdrave pitne vode. Pri izgradnji bolnišnic za nujne primere izhajajo iz dejstva, da obstoječe bolnišnične zmogljivosti v vojni ali ob drugih množičnih nesrečah ne bi zadoščale za zdravstveno oskrbo civilnega prebivalstva in da je zato potrebno zagotoviti dodatne zmogljivosti. ZR Nemčija je imela pred združitvijo pripravljenih prek 200 takšnih bolnišnic s skupno zmogljivostjo okoli 80000 postelj. Zaloge zdravil in sanitetnega materiala trenutno zadoščajo za oskrbo 200000 ranjenih in obolelih oseb v obdobju treh tednov. Tržišče usposab-

ljanja zdravstvenega osebja je na srednjem medicinskem kadru.

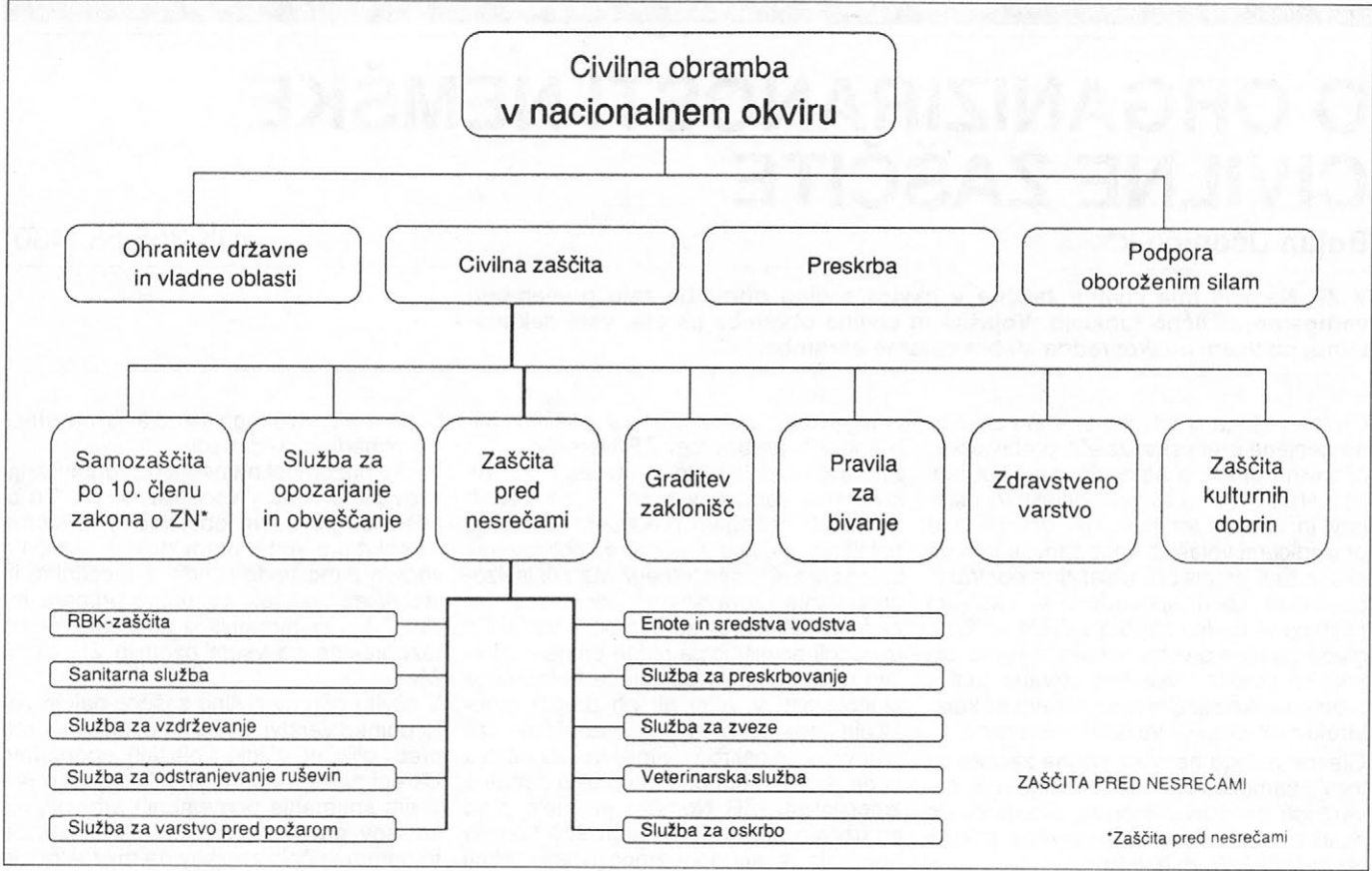
Veliko pozornost namenjajo zagotavljanju virov pitne vode v vseh razmerah. Če bi prišlo do porušitve obstoječega sistema za oskrbo z vodo, predvidevajo oskrbo z zdravno pitno vodo urediti z mobilnimi in stabilnimi vodnjaki za nujne primere ter zložitljivimi cisternami, ki so enakomerno razporejene na vsem ozemlju ZR Nemčije.

V okviru priprav civilne zaščite dajejo velik pomen varstvu kulturne dediščine pred predvidljivimi učinki vojaških spopadov. Ukrepi na tem področju vključujejo predvsem snemanje pomembnih arhivov, rokopisov, gradbenih načrtov, slik, ilustracij, fotogrametričnih zapisov na mikrofilm idr. Te dokumente bi shranili v centralnih zakloniščih (mikrofilmski zapiski za primer vojne). Izvajajo pa še druge zaščitne ukrepe, ki imajo tudi mirmodobni pomen.

Slika 1. Obrambni sistem ZR Nemčije.

* Republiška uprava za zaščito in reševanje, Ministrstvo za obrambo, Kardeljeva ploščad 26, Ljubljana.

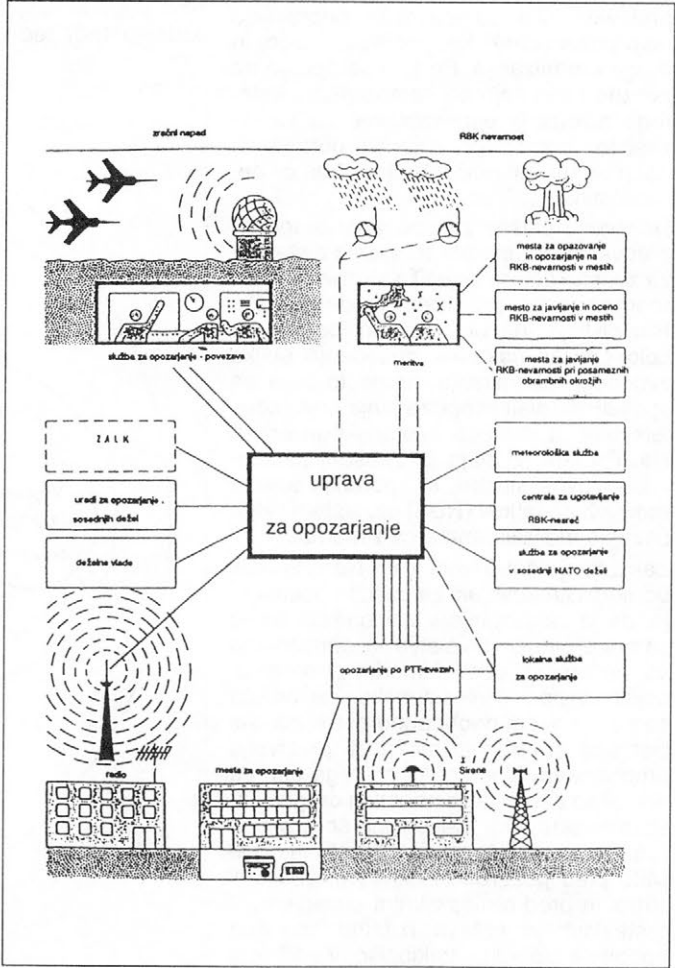

Slika 2. Civilna zaščita kot del civilne obrambe.

UJMA

Slika 3. Naloge nemške civilne zaščite.

Slika 4. Organiziranost službe za opozarjanje.

Zaščita pred katastrofami

Zaščito in reševanje ljudi in materialnih dobrin ob naravnih katastrofah in drugih velikih nesrečah v miru v ZR Nemčiji izvajajo v okviru zaščite pred katastrofami (Katastrophenschutz), ki obsega: službo za zaščito pred požarom, službo za pomoč in reševanje ljudi in imetja, službo za popravila komunalnih napeljav in naprav, zdravstveno službo, službo za radiološko, kemijsko in biološko zaščito in socialno službo.

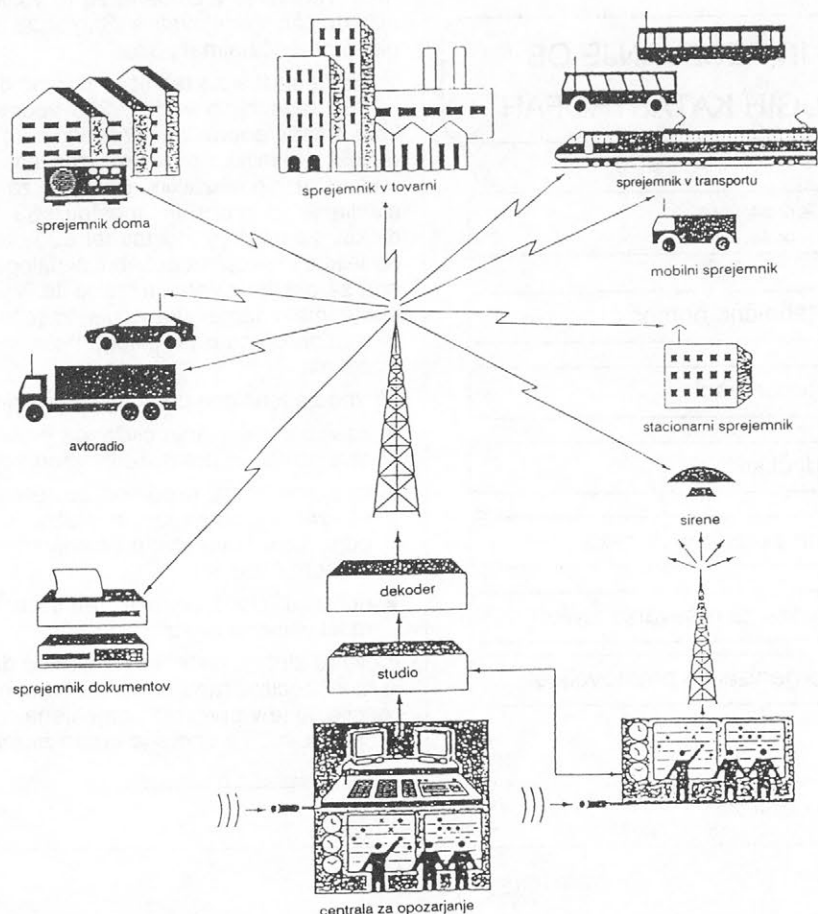
Pristojnosti

V pristojnosti zveze (Bund) je organiziranje civilne zaščite v najširšem smislu, v pristojnosti dežele (Land) pa je organiziranje dnevnega spremljanja nevarnosti naravnih in drugih nesreč, vključno z izvajanjem protipožarne zaščite in reševalne službe; v pristojnosti dežele je tudi neposredno organiziranje zaščite in reševanja ob naravnih katastrofah in drugih velikih nesrečah. Na osnovi zakonodaje je velik del odgovornosti pri vsakodnevem spremljanju in obvladovanju nevarnosti in posledic nesreč prenešenih na krajevne skupnosti, mestne okraje in okrožja, ki s tem namenom organizirajo ustrezne reševalne službe, predvsem t. i. protipožarne brigade.

Glavne sile za reševanje in pomoč ob naravnih katastrofah in drugih velikih nesrečah so: operativne gasilske enote (Feuerwehren-DFU), Služba za tehnično pomoč (Technisches-Hilfswerk-THW), Delavski samaritanci (Arbeiter-Samariter-Bund-ASB), Nemški Rdeči križ (Deutsches-Rotes-Kreuz-DRK), Ambulantna zveza Sv. Janeza (Johanniter-Unfall-Hilfe-JUH), Nemška zveza za reševanje življenj (Deutsche-Lebens-Rettungs-Gesellschaft-DLRG), Malteška organizacija prostovoljcev (Malteser-Hilfsdienst-MHD).

Operativne gasilske enote sestavljajo prostovoljne gasilske enote, ki štejejo približno 1 200 000 aktivnih članov, poklicne gasilske enote, ki štejejo približno 26 000 aktivnih članov, ter delavske gasilske enote, ki vključujejo približno 124 000 aktivnih članov. Poklicne gasilske enote se organizirajo le v mestih z več kot 100 000 prebivalci. Operativne gasilske enote, tako poklicne kot prostovoljne, delujejo v svojem okolju kot splošne reševalne službe.

Služba za tehnično pomoč je zvezna organizacija v pristojnosti Ministrstva za notranje zadeve. V ZR Nemčiji deluje skupno 16 deželnih zvez Službe za tehnično pomoč. Lokalne sekcije vodijo poverjeniki, okrajne in deželne pa izvršni direktorji. Te funkcije vsi opravljajo poklicno. Služba za tehnično pomoč ima prek 70 000 aktivnih članov, večinoma prostovoljcev.

Slika 5. Možnosti uporabe radijskih zvez za opozarjanje prebivalstva.

Strokovne službe	Znak	Naloge posameznih služb
Služba za varstvo pred požari		– gašenje požarov – reševanje ljudi
Služba za čiščenje (asanacijo)		– odstranjevanje kadrov in stvari – odstranjevanje ruševin – urejanje poti in prehodov
Služba za vzdrževanje		– vzdrževanje naprav za preskrbo in drugih
Sanitenta služba		– sanitetna pomoč – prva zdravniška pomoč – prevoz bolnikov in poškodovancev
Služba za RBK-zaščito		– ugotavljanje biološke, kemične in jedrske nevarnosti – razstrupljanje ljudi in stvari
Služba za oskrbo		– svetovanje in oskrbovanje pomoči potrebnih ljudi

Slika 6. Strokovne službe za zaščito pred katastrofami.

Slika 7. Glavne sile za zaščito, reševanje in pomoč ob katastrofah.

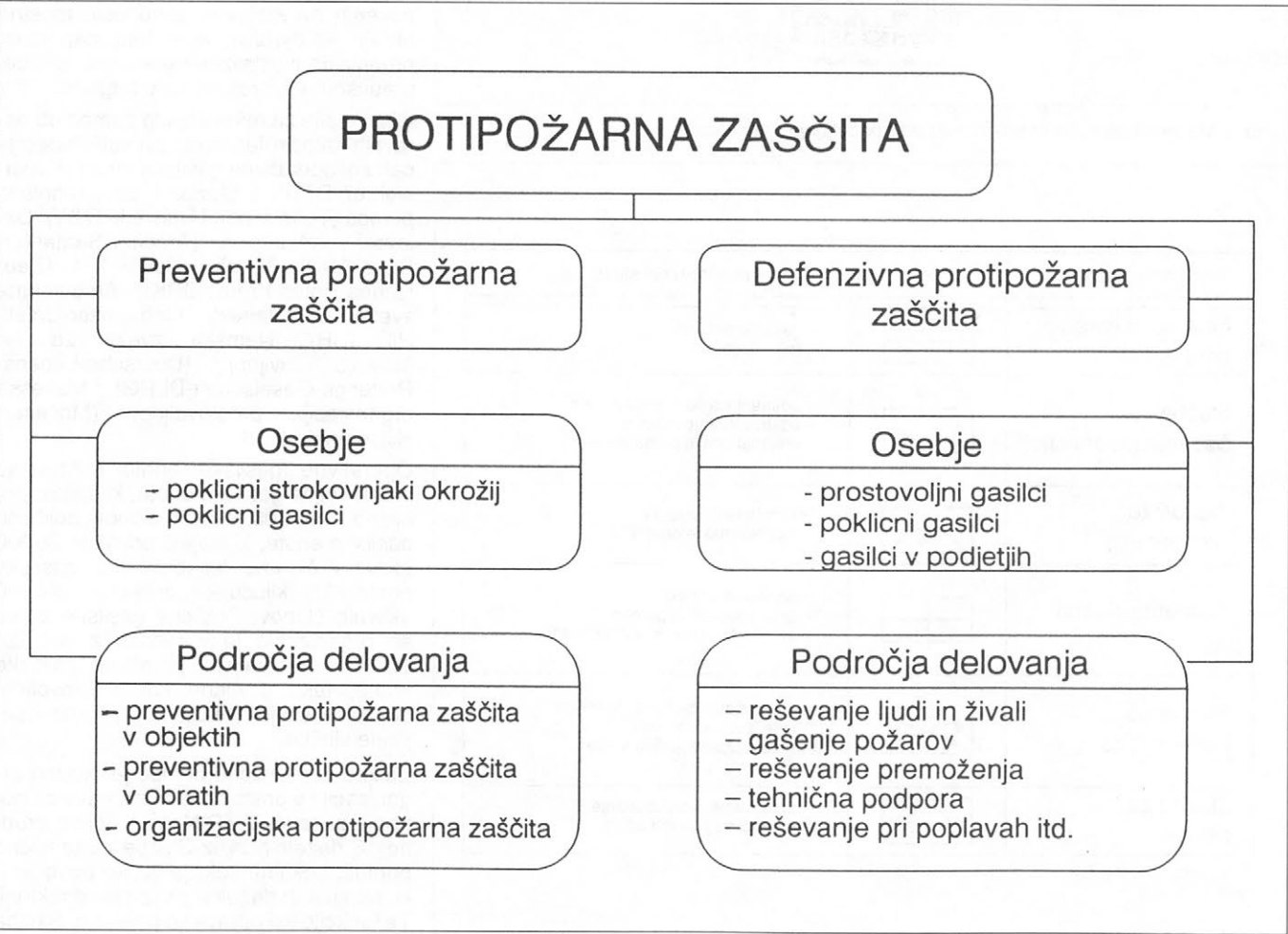
Vojaški obvezniki, ki so člani te organizacije, so oproščeni služenja vojaškega roka, vendar je v zameno za to vsak od njih dolžan sodelovati v Službi za tehnično pomoč najmanj 8 let.

V okviru službe za tehnično pomoč deluje 860 reševalnih vodov, 256 vodov za komunalna popravila, 17 vodov za radiološko-kemijsko-biološko zaščito, 51 vodov za signalizacijo, 65 enot za postavljanje pontonskih mostov, 33 oddelkov za gradnjo mostov ter 800 drugih oddelkov in skupin s posebnimi nalogami, npr. za oskrbo z vodo, s hrano itd. Vse te enote imajo namenska vozila, zaščitno in reševalno opremo ter zaloge potrošnega materiala.

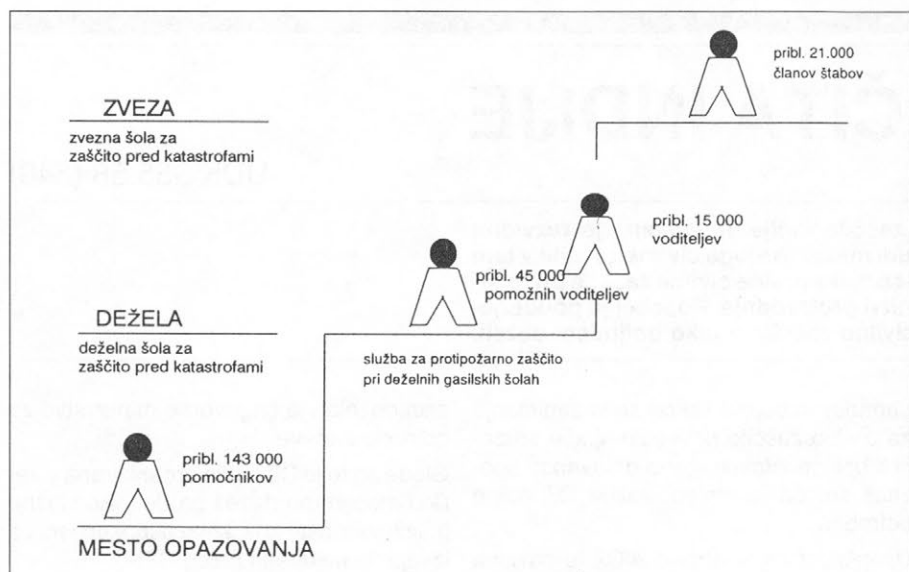
Služba za tehnično pomoč je namenjena:

- zaščiti in reševanju civilnega prebivalstva, živali in premoženja med vojno,
- izvajanju tehnične pomoči ob nesrečah na zahtevo organov in služb, ki so odgovorni za varstvo pred nesrečami v mirnem času, ter
- nudenju človekoljubne tehnične pomoči v imenu zvezne vlade.

V okviru službe za tehnično pomoč deluje tudi specializirana enota za hitre intervencije, ki je v prvi vrsti namenjena reševanju v tujini. Ta enota je organizirana in

Slika 8. Naloge protipožarne zaščite in izvajalci nalog.

Slika 9. Organizacija izobraževanja in usposabljanja za zaščito in reševanje.

opremljena tako, da je pripravljena za intervencijo najkasneje v šestih urah. Razpolaga z lastnimi prevoznimi sredstvi, tudi z letali, in je sposobna samostojno delovati brez kakšne koli tuje pomoči približno 10 dni. Ta enota (imenovana Schnelleinsatzinheit-Bergung-Ausland-SEEBa) je bila zasnovana na izkušnjah, ki si jih je Služba za tehnično pomoč pridobila med potresom v Meksiku leta 1985, in je bila ustanovljena leta 1986. Opremljena je z vrhunsko reševalno opremo, najmodernejšo elektronsko opremo za prostorsko orientacijo, radijsko opremo in drugim. Šteje 64 moških in lahko opravlja najzahtevnejše naloge pri iskanju ljudi v ruševinah, reševanju preživelih ter lociranju smrtnih žrtev, reševanju premoženja, pri tehnični pomoči v komunalnih dejavnostih, izvajanju nujnih varnostnih ukrepov, dajanju strokovnih nasvetov lokalnim oblastem in reševalnim ekipam ter presoji možnih posledic ob nesrečah.

Nemški Rdeči križ je tako kot pri nas nacionalna organizacija, ki se organizira in deluje v skladu z ženevskimi konvencijami. Nemški Rdeči križ opravlja zlasti naslednje naloge: zdravniško službo, zdravstveno-reševalno službo, službo za

darovanje krvi. Izvaja tudi usposabljanje prebivalstva za prvo medicinsko pomoč in varovanje prebivalstva za prvo medicinsko pomoč in varovanje zdravja.

Nemška civilna zaščita je torej humanitarna, nevojaška organizacija, katere naloge v veliki meri opravljajo nevladne organizacije s svojimi prostovoljnimi člani. V akcije civilne zaščite se po potrebi vključuje tudi vojska. Vojaške enote delujejo v teh akcijah pod vodstvom organov civilne zaščite. To pomeni, da imajo vodstva civilne zaščite pooblastila za vodenje in da akcije zaščite in reševanja vodijo civilisti in ne generali.

Državljeni, ki so vključeni v katero koli od omenjenih sestavin, so oproščeni vojaških obveznosti.

Usposabljanje za zaščito in reševanje

Osnovno usposabljanje osebja poteka v lokalnih skupnostih, kjer imajo sedež lo-

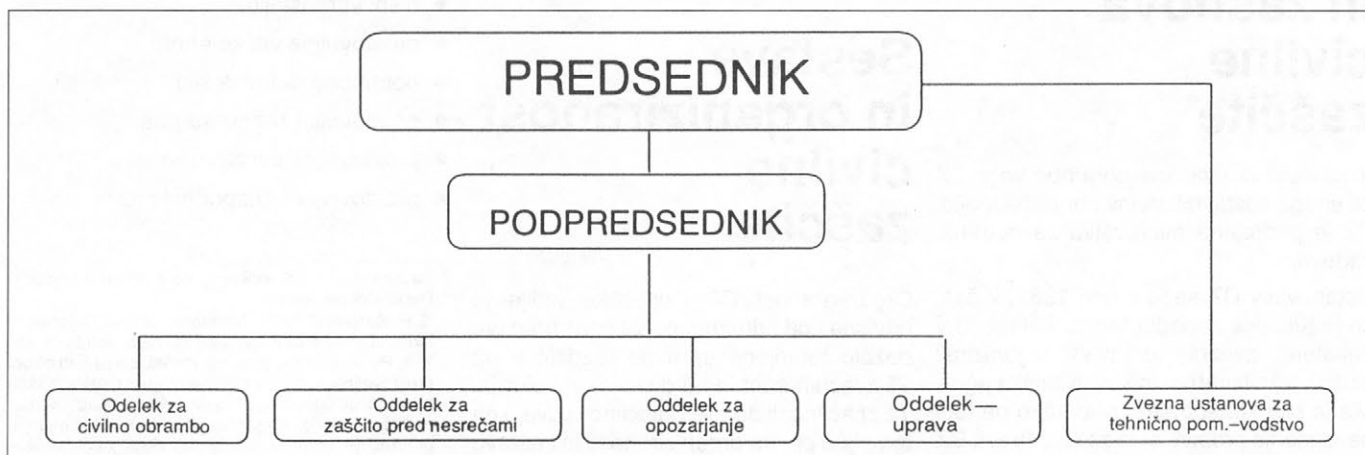
kalne organizacije oz. sekcije, ki se vključujejo v sistem zaščite in reševanja.

Na deželni ravni poteka usposabljanje specialistov ter vodilnega osebja in služb za zaščito in reševanje. To šolanje se izvaja v deželnih gasilskih šolah in v deželnih šolah za zaščito pred katastrofami. V ZR Nemčiji deluje 8 deželnih šol za usposabljanje kadrov s področja zaščite pred katastrofami. Obstaja tudi zvezna šola, ki jo sestavljata dve enoti: šola za usposabljanje vodilnih kadrov ter šola za usposabljanje vodilnega osebja v tehničnih in drugih reševalnih enotah oz. službah.

Zvezna šola za zaščito in reševanje pred katastrofami je v kraju Bad Neuanweiler. Tam se usposablja vodilni kadri s področja civilne zaščite, tj. od 5000 do 6000 upravnih delavcev, članov strokovnih štabov ter vodilnih oseb na leto. Tu se usposablja tudi učitelji, ki izvajajo usposabljanje kadrov v deželnih in drugih šolah. V različne programe je vsak teden vključenih od 200 do 220 udeležencev. V šoli je 100 redno zaposlenih, med katerimi je 25 učiteljev. Šola ima 12 učilnic, številne kabinete za praktični pouk, delavnice in opremo za preizkušnje sredstev in opreme za zaščito in reševanje ter poligon z ruševinami in drugimi objekti za praktično usposabljanje.

Šolski objekti so razmeščeni na približno 20 hektarjih površine. Šola ima tudi 3 komandna mesta za usposabljanje štabov oz. drugih skupin za vodenje zaščitnih in reševalnih akcij. Na teh komandnih mestih je glede na razpoložljivo tehnično opremo možno simulirati razne nesrečne dogodke ter odzivanje družbenih struktur nanje. To so tudi dejanska komandna mesta za primer raznih katastrof in drugih velikih nesreč.

Nemška civilna zaščita posega v vsa področja življenja, vendar pa je ne more zagotoviti država sama. Pomembno vlogo pri tem imajo lokalne skupnosti, razne posebne organizacije ter državljani s svojimi pobudami in sposobnostjo, da si sami pomagajo. Celotno organizacijo na zvezni ravni vodi Zvezni urad za civilno zaščito.

Slika 10. Organizacija zveznega urada za civilno zaščito.